

Podsumowanie superwizji dla członków Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych realizujących procedurę „Niebieskie Karty”

Okres realizacji superwizji: 6 października - 13 grudnia 2016 roku

Adresaci - członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych z terenu województwa małopolskiego , 24 osoby /w 2 grupach liczących po 12 osób/. Wszyscy uczestnicy superwizji byli pracownikami socjalnymi, w tym 11 to przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych (ZI), 2 z nich pełni funkcję kierownika OPS.

W sumie odbyło się **14 spotkań superwizyjnych** /po **7 spotkań w każdej grupie**/.

Spotkanie zrealizowane zostały w ciągu **42 godzin dydaktycznych**, po 21 godzin dla każdej grupy.

Celem superwizji było omawianie ważnych aspektów związanych z pomaganiem osobom i rodzinom doświadczającym przemocy w rodzinie: plan działania; analiza własnych reakcji; dbanie o swoje bezpieczeństwo i komfort – granice w relacji z klientem; ograniczenia: klienta, własne, instytucjonalne; praca z osobą stosującą przemoc; rozumienie siebie, własnych mocnych i słabych stron oraz emocji zaangażowanych w pracę, etyczne aspekty pracy; rozumienie uwarunkowań środowiskowych, ważnych w skutecznej realizacji NK.

Najczęściej poruszane podczas spotkań superwizyjnych obszary trudności i zgłaszane problemy:

1. Problem diagnozowania i oddzielania przemocy od konfliktu –

- **jak rozróżnić przemoc od konfliktu**, zwłaszcza gdy „Niebieska Karta” (NK) wzajemnie zakładana jest sobie przez partnerów
- **jak radzić sobie w sytuacji gdy realizacja procedury „Niebieskie Karty”** (procedury NK) **ma „służyć innym celom”** np. sugestia prawnika, żeby założyć NK, bo przyda się to do rozwodu, czy zakładać wtedy NK /lub uruchamiać ją/ bądź kończyć ją

- 2. Problem nakładania się NK** – jeżeli jest założonych kilka NK to czy traktować je osobno czy jako jedną NK dla rodziny.
- 3. Problem realizacji procedury NK wobec osób starszych i osób z niepełnosprawnością** –
- starsza matka i uzależniony od alkoholu, samotny dorosły syn /matka chroni syna i nie chce „mu zaszkodzić“/,
 - niepełnosprawna córka /upośledzenie umysłowe/ doświadczająca przemocy ze strony ojca,
- Jakie w obu przypadkach mogą być skuteczne, ale też realne możliwości pomocy i ochrony osób pokrzywdzonych.
- 4. Problem realizacji procedury NK, kiedy osoba doznająca przemocy /ODP/ nie chce współpracować** m. in. poprzez unikanie kontaktu z przedstawicielami GR, zaprzecza, że w rodzinie występuje problem przemocy, prosi o zakończenie procedury NK, a równocześnie oczekuje od instytucji żeby „coś zrobić” – **wielokrotne zgłoszenia i/lub zakładania NK,**
- 5. Wątpliwość czy i kiedy kończyć procedurę NK,** gdy z jednej strony niewiele się zmienia, a równocześnie NK jest narzędziem /stwarza możliwość/ do wejścia do rodziny lub „straszakiem” na OSP /i jest to skuteczny sposób zmniejszenia przemocy lub jej formy – np. ustaje już przemoc fizyczna/. Równocześnie sam monitoring zatrzymuje przemoc.
- 6. Problem jak pracować z OSP** –
- pytanie o cel pracy i strategię pracy oraz podział zadań w GR,
 - czy odpowiadać na wniosek OSP, kiedy prosi o udostępnienie materiałów z realizacji procedury NK – ile można ujawnić,
 - jak radzić sobie, gdy OSP przychodzi na GR pełnomocnikiem lub adwokatem.
- 7. Problem wniosku do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka , gdy jest podejrzenie stosowania przemocy i założona jest NK** – czy od razu składać taki wniosek czy stopniować oddziaływanie i poczekać z tym – najpierw dać szansę na zmianę sytuacji w rodzinie, a dopiero potem jak sytuacja się nie zmienia uruchomienie innych działań, np. wniosek do sądu.

8. Problem współpracy między gminami, gdy ODP lub OSP zmieniają miejsce zamieszkania –

- jak wtedy dokumentować realizację procedury NK?
- czy przysyłać wtedy oryginały czy kopie dokumentacji?
- problem gdy ODP zmienia miejsce zamieszkania i w ten sposób unika kontaktu ze służbami /np. gdy jest przemoc wobec matki, sądowy zakaz zbliżania dla OSP, ojca dzieci, a mieszkają razem i nie ma pewności czy dzieci nie są zaniedbywane/.

9. Trudności związane ze współpracą różnych instytucji –

- problem braku zaangażowania przedstawicieli różnych grup realizujących procedurę NK w ramach GR – jak motywować np. dzielnicowych, pedagogów szkolnych, kuratorów sądowych do współpracy?
- jak poszukiwać efektywnych sposobów poprawy współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym – jak równomiernie dzielić zadania, a przy tym zachować dobre relacje,
- problem współpracy z różnymi instytucjami w realizacji NK /głównie sądem/,
- problem „zrzucania” odpowiedzialności na pracowników socjalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych /np. zgłoszenie i oczekiwanie założenia NK dla ucznia zgłaszającego w szkole przemoc ze strony rodzica lub interwencji gdy uczeń mówi o myślach samobójczych/,
- wymiana doświadczeń w grupie superwizyjnej w poszukiwaniu sposobów zwiększania efektywności funkcjonowania ZI.

10. Obciążenie pracą, w tym obciążenie emocjonalne -

- trudność w godzeniu zadań pracownika socjalnego w terenie i zajmującego się przemocą;
- trudność przeżywania sytuacji związanej z jednej strony z niepodejmowaniem przez sąd decyzji o umieszczeniu dzieci w placówce lub rodzinie zastępczej, a równocześnie obawa przed interweniowaniem w sytuacji odbierania dzieci – jak poradzić sobie emocjonalnie z takim obciążeniem i kto ma to zrobić OPS czy PCPR

Podczas spotkań superwizyjnych jego uczestnicy mieli szansę wymiany wzajemnych doświadczeń w realizacji procedury „Niebieskie Karty”, podzielenia się rozwiązaniami stosowanymi w swoim

środowisku, które wpłynęły na poprawę skuteczności oddziaływania na rodziny uwikłane w przemoc. Spotkania stały się także przestrzenią do wzajemnego wzmacniania się i przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu.

Superwizja była okazją do refleksji nad własną pracą – uświadamianiem sobie swoich kompetencji, umiejętności, mocnych stron, ale też zauważaniem trudności, ograniczeń, obszarów do rozwoju i doskonalenia.

Niektórzy uczestnicy podkreślali, że dzięki superwizji wprowadzają zmiany w swojej pracy, m.in. większą asertywność w relacji do klienta, osób współpracujących zarówno w zespole pracowniczym OPS, jak i w ZI czy GR, czy też we współpracy z przełożonym.

Istotnym elementem wzmacniającym i dodającym energii do pracy było uzyskanie od innych uczestników informacji na temat podejmowanych przez siebie działań, wdrażanych rozwiązań itp. Wskazywane trudności przez uczestników spotkania inspirowały do poszukiwania rozwiązań – inni uczestnicy superwizji proponowali własne pomysły, rozwiązania które potem były wykorzystywane przez innych uczestników w bezpośredniej pracy z klientami i współpracownikami.

Dla wielu osób uczestniczących w superwizji była to pierwsza możliwość skorzystania z tej formy wsparcia. Większość uczestników obu grup wyraźnie podkreślała swoje oczekiwanie, aby superwizja była kontynuacją w tej samej formie i w tych samych grupach.

Rekomenduję następujące działania:

1. Kontynuacja systematycznej superwizji dla członków ZI i GR, w formie regularnych spotkań raz w miesiącu /10 spotkań w ciągu roku/.
2. Wydłużenie pojedynczych spotkań do 4-5 godzin dydaktycznych /osoby z terenu woj. małopolskiego/.
3. Organizowanie cyklicznych szkoleń dla konkretnych gminnych ZI, w celu podnoszenia kompetencji członków ZI i GR oraz integrowanie zespołu, aby zwiększyć zaangażowanie poszczególnych członków w jego działalność /szkolenia minimum 16 godzinne, realizowane w ciągu dwóch dni szkoleniowych – z częścią merytoryczną, integracyjną jako sposobami na poprawienie współpracy i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu/.
4. Zorganizowanie szkoleń/superwizji dla 2-3 gmin – dodatkowym przy takim podejściu jest wymiana doświadczeń, ale i poznanie się i współpraca w realizacji procedury NK przez inną gminę.
5. Istotne jest stwarzanie możliwości do superwizji indywidualnej.

Proponowana literatura:

- „Informator dla profesjonalistów – wybrane interpretacje przepisów prawa z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Departament Pomocy i Integracji Społecznej, 2015
- Szmagalski J.: Superwizja pracy socjalnej. Zastosowania i dylematy. IRSS Warszawa 2014.
Łuczyńska M., Olech A.: „Wprowadzenie do superwizji pracy socjalnej” Warszawa 2013
- Szmagalski J.: Stres i wypalenie zawodowe pracowników socjalnych. Warszawa 2004.
- Barbaro de B.: Superwizja w terapii rodzin. Podejście konstrukcjonistyczne. 1998: „Psychoterapia”,4 (107).

Opracowanie:
Roman Szmyd
psycholog, psychoterapeuta, trener i interwent,
superwizor rekomendowany przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne,
specjalista w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
członek GR